

Landskap: Småland

Upptecknat av:

H. J. NilssonHärad: Åspölands

Adress:

MariannelundSocken: från flera socknar

Berättat av:

Häradsfogde Brænius

Uppteckningsår:

1949

Född år

Obekant

Häradsfogde Magnus Gabriel Brænius.  
 Berättar i sin Lands beskrivning  
 en hel del ord och benämningar  
 i en del socknar för år 1779.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. M. 8310: /

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Da Håradspogde Magnus Gabriel  
Cronhius 1779 gjorde sin beskrifning öfver  
håradets fögderi, har han bland annat  
upptecknat en hel del dialäktord och ord  
öfrä därtida benämningar från en del  
socknar inom Håradet, såsom från  
Karlstorp - Lönnberga Mälilla - Gårveda  
Wärsenrum ä Hovna. Besöker man  
dessa socknar och träffar på gamla  
original så kan man få hära gamla  
ord som ännu fins kvar från den  
urgamla tiden, ä vilka nutiden ej  
har någon kännedom öfrä och ej hört  
jag nedtecknat en hel del av dem  
öfrä ordalydelsen som Håradspogden  
sjelft berättat dem da han gjorde sin  
beskrifning öfver fögderiet.

Ordberäkningar.

Slas. är ett från flod eller sjö inloppet  
vatten som liknar en fiskdam; afven  
ett sänkt ängställe som höst och vår är  
uppfyllt med vatten, men då det urtorrar  
kan här bärgas hö.

Skiter. om sig

Betyder driftig - drivande arbetsam i noga  
om sig i det som tillkommer honom själv.

Batas. babatas.

betyder östvig i sina åtbördor med väsen  
sterig i konstig.

Illbating.

en som är bråkig östvig och svår att få  
någon rättelse med iksinnad osv

Buse. Busebett.

Huggom. Ornbett, han blev busebett  
om han blev ornbiter.

Böta, laga.

Böta huserna, eller laga strumparna  
eller lappa strumpar - Bykari eller vantar  
jag skall böta dina kläder i morgon.

Bla

det är att se stadigt och undersamt på  
något. Bynna, det är börja förenna  
sig över någon ting. Han bynte förvåna  
sig över någon sak.

Bruk, Bruka

Han hadde ett torp - ett småbruk  
Han hadde ett hemmansbruk.  
Män han brukade det dåligt, så det  
var en sänne brukare jag fick

Bråka skrika.

<sup>Bråka</sup>  
~~Bråka~~ för fäst, det är: ropa då och då  
och skrika som varhjon bruka då  
dåni går valler Kavat, hurtig och stram.

ACC. N:R. M. 8310:4.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Dröpa mjölka korna  
eller mjölka av kor

det är! Dålig, sjuk, traslig, vanmäktig

Däka En fullvuxen Piga  
Dröpa, idissla, kor droptade! så ho  
var nej frisk

En annan socker brukade  
säga! Dra mjölke ä korne  
Förskap

Det är ett par gilla eller glada hästar  
eller oxar, — dom sade! du har ett fint  
förskap eller ett par goda dragare

Dåligt förskap  
Säga dragare svagt förskap  
fin Präst

Sades det då han hadde goda ambelsqävor

ACC. NR. M. 8310:5

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Fjetmålig.

Björka ä inte så fjetmålig te torra  
som Eka. det är att Björkträet torra  
torras snarare än ekträdet

försvelas

Över något, förundra sig vara nyfiken  
det är, som var så försveten på  
ant ä bliade på allt som va!  
ä fräjade om ä om, ha va nyfiken  
ä försveten så då förslo

Funnas under fund

jag kom under fund med honom  
jag kom leta ett hans mening och  
tankar, jag kom under fund så  
att ja skulle göra på ett annat vis

Gemen hövlig och vänlig, och  
vacker sågs om <sup>en</sup> artig ä god minnska  
det va gemen va kom va god ä hövlig

ACC. N.R. M. 8310:6.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Gilla sig

Det är det samma som att roa sig  
han är så giller av sig, han är  
munter och lustig han vill gilla sig  
lite. hoppa å leka å roa på sig  
din häst och hon gillar sig se hur  
de hoppar kring.

Gullfötter

Kallades gemenligen "Korvar", men även  
alla slags hovdjur

Glo.

Betydde se uppmärksamt med starkt  
uppspända ögon. t.x.p. han gledde så  
stort på hämmen!

Gärdet sädesäcken.

Trådan Rågtrådan — Korntrådan

Glutta!

fr att se genom ett hål eller springa

Summa, En fåra eller tacka e

ACC. NR. M. 8310 : 7

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Häsk ett Hushåll  
Häskkapet Ungmogens ungt ogift folk

Hör - Te eller Län är samma sak  
Häver

Stark och modig, han är stark te häpa  
han kan förhäpa sig på den stenen  
Hese en fullvaxt dräng  
Härkranke Mygga - Haska Skynka.

Haska uten, laga att han blir loss!  
eller utfördig, haska till så han lossna  
i halsen. Hänvan på denna sidan

Främan, en som drar till höger  
Häsenhär en ox som drar på vänster  
sida. I östra Härad, säger vi alltid  
Tecken och fräcken eller Tean och fräcken



ACC. N:R. M. 8310:8.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Iss.

Hans är så lat och lättjefull för han  
vill ej göra något han <sup>iss</sup> inte tar

Knatts växt Senväxt  
han växer sakt, han är Knatts växt  
för det der trädet har fått Knatten o.s.w.  
Knankt kallades ett spöke.

Krik, Krika.

Kallas en skogsparck, som är någorlunda  
<sup>från</sup> sten och sårlant. Kasset kasaktig å kät

Kädda. Kviga. Käddkal Kvikkal

Kila springa fort, kila på allt vad du kan

Koxa se sig spöjande omkring.

Krätterna <sup>metne</sup> kreaturer. Klater, kallas

en oduglig människas, det är ett klater  
såges om en som ser svag å klenig  
ut. Kropp palt. Krok äderkrok. Kyjarvåk

en spövis. Ro rätt Kya ro rätt åt skäpen

Låvar, våltalig, pratsam. Lättfärdig vålsinlig  
Luriant, bedragare. Långväkt, är en  
som ingen kan utgunda eller lista på  
Långhampor, vargar och Råvar  
Lu Lu, en pojke under 15 år.  
Lust, begrepp, jag kunde ej komma  
under Lust med honom, det är jag  
begrep inte honom. Masa gå långsamt  
masa på, spring, va går du å masar  
varför skyndar du dig inte. Mes grabbas  
föroliga eller reta någon till vrede.  
Maxa bra folk övermåttan Käck Karl.  
Det är mått. sågs det om ett käl  
som är rågat. Nosa nassja väga  
dig äck. Nopa slumra till. Nona  
spulga sakta utan ord.  
Öar misväxtar Ö är en ändel  
från ett vatten som aldrig fryser till.

Källas Källdrag vatten som kommer från  
en stark källa. Bäckas bäckdrag.  
Packa skynda å packa dig ästa  
quinsla. det är tända upp eld med  
små stickor. Rapp det är ett rapt  
funstimmor det är en rapp Karl till arbete  
det går fort å häckst. Råke, han  
är så svullen i halsen så han kan  
inte svälja rårer. (Saliven)  
Snätt. det går fort.  
Small eller Smalen, kallas för a Getter  
under ett namn. Smallår, för eller  
Getboget. SKÖN skata SKÖNER skator  
Spän ved. Spänlass vedlass Spelfat en  
stickelång. Skomanag sjuk hänt sjuk  
Gunnas, Gu nåde oss han är rätt illa  
sjuk. Skam här onde. Skag ett  
föbilsle han har stupat på skaget

Klave han har dött i klaven, bändslet  
om halsen. Sansen skamflat.  
Sroper misslyst flat, han ble sroper  
han flatnade på Såla med iser, det  
är att kasta från sig något. Stuka  
en flicka under 15. åren Skutta springa  
löpa fort, han skuttade i väg fort  
Snäggen skarpt tilltagen, då var en  
snäggen vinter vi fått skarp vinter  
snäggen i händerna. Bä å far te  
kåna så snäggen i håna. Snaggit det  
gick fort å snaggigt. Titta se uppmärksamt  
Locka, flytta, locka åt dig lite till  
Täga dra ett enbelslass, en täga hö  
är ett lass hö som kan dragas av  
en häst. Tvåten kinkig, gransigt  
otålig, jag vill icke han kan bli tvåten  
på mig, det är: jag vill ej att han skall  
bliva otålig över mig.

Ullskjorta arbetstiojja av hemvärd vadmal  
Water rask och munter och stark  
flora betrakta noga. De älskade på  
na, som då väl e bru. d. v. s. de  
betraktade och beundrade henne som  
det varit en brud  
Jga vara skyldig, han äger mig en  
plåt, han är skyldig mig en plåt  
Jm sommars jä, det är: Kalkvar som  
andra året följa jäter alltså ungi  
= boskap i tredje året

Så avslutar kånadsfogden Graelius.  
de konstliga ord han redtecknat,  
och i fortsättningen berättar han om  
kläddräkten i en del socknar samt  
allmogens frierier och Trolovningar  
Bröllopp i Bårdöf Hyrskotagning i  
Begravningar och gillen i Byggen på  
1400 talet